

دکتر جعفر ناصری نوری

بحث درباره قانون مالیات مستغلات

دنباله بحث از شماره گذشته خصوصیات قانون مالیات بر درآمد سال ۱۳۳۳

در شماره گذشته توضیح داده شد که چون د کتر ملیسیو بکار دعوت شده بود مقرر گردید که طرح لایحه جدید مالیات بر درآمد در مجلس مسکوت گذارده شود تا پس از آمدن او بایران در این باره تصمیمی اتخاذ شود.

در لایحه استخدام نامبرده باین مطلب اشاره شده بود که دستگاه مالی دولت بوجود متخصص فن احتیاج دارد و نظر بخدمات صادقانه این شخص در دوره گذشته مصلحت چنین دیده شده که وی مجدداً بخدمت دولت ایران درآید و این پیشنهاد مورد موافقت مجلس قرار گرفت.

بطوریکه میدانیم وضع مالی دولت در آن موقع آشفته و بحرانی بود بنابراین انتظار میرفت که وی بتواند با تنظیم قوانین متناسب با اوضاع روز آشفتهگی موجود را مرتفع و سر و صورتی بوضع مالی مملکت بدهد، از گران روز افزون جلوگیری نماید. مقرراتی وضع شود تا از درآمدهای هنگفت مربوط بزمان جنگ مالیات عادلانه گرفته شود، از مصرف شدن پولهای بی حساب در موارد غیر ضروری جلوگیری شود و بالاخره بوضع مشکل زندگی کارمندان دولت توجه بیشتری بعمل آید.

نامبرده پس از شروع بکار در جلسه مطبوعاتی مورخ ۲۱/۱۲/۵ اشاره باین مطلب نمود که در سنوات اخیر ترقیاتی نصیب ایران شده و لکن بعضی از امور اداری بر اساس صحیح پایه گذاری نشده و در رفع این نقیصه باید اقدام نمود.

در مورد ترقی هزینه زندگی در همه جا جنگ را عامل اصلی دانسته است ولی سرعت ترقی در ایران بنظر وی غیر طبیعی و استثنائی است در صورتیکه پول دارای

پشتوانه محکمی میباشد و علت این وضع را سوءاستفاده اشخاص و رواج سفته‌بازی و انتشارات سوء میداند.

بعداً در اولین گزارش ماهیانه خود بوزیر دارائی تصریح میکند که مردم ایران بطوریکه از مراجع مختلف بوی اظهار شده انتظار دارند نتایج مهم و رضایتبخشی از خدمت او در ایران حاصل شود.

سپس اشاره به پیشرفتهائی نموده است که در سنوات اخیر نصیب ایران شده از جمله توسعه صنایع کشور، ایجاد راه آهن و راههای شوسه، توسعه امر سرمایه‌گذاری خصوصی و رواج معاملات بازرگانی، احیای شهرها و ایجاد بناهای نو در عین حال میگوید در امر کشاورزی که کار اکثریت مردم کشور است پیشرفت شایانی حاصل نشده است، شهرها بخصوص شهر تهران بدون تناسب به سایر قسمتهای کشور توسعه پیدا نموده، وسائل تأمین بهداشت غیر مکفی بوده و اعتبارات دولت در سازمانهای وسیع از بین میرود و دردنباله گزارش خود بوضع وخیم اقتصادی اشاره نموده و اقدام فوری نسبت بحل دو مسئله (سختی خواروبار و ترقی هزینه زندگی) را بر امری مقدم دانسته و برنامه‌آتی خود را در ۹ ماده تعیین مینماید که روی آن تثبیت نرخها و تجدیدنظر در قانون مالیات بر درآمد بمنظور تأمین کسر بودجه دولت و جمع‌آوری اسکناس اضافی میباشد.

در پایان عموم را مخاطب قرار داده میگوید که ابراز اعتماد از طرف مردم باید عملاً به ثبوت برسد چه اصلاح وضع محتاج بطرح و اجرای برنامه بسیار وسیعی است و بدون تردید توفیق در هر دو مرحله بستگی کامل بهمکاری کلیه افراد کشور دارد. گرچه قانون تثبیت نرخها در رأس برنامه وی قرار گرفته و امیدوار بود که در صورت توفیق در اجرای آن با ترقی قیمتها مبارزه نموده از سرعت آن کاسته و حتی بحال وقفه در آورد ولی در هنگام بروز تورم پولی این تصمیم را بمثابه سدی میداند که بمنظور جلوگیری از خطر سیل بوجود میآید و چنانچه طغیان سیل دائماً روبازدیاد رود زمانی میرسد که دیگر سد توانائی جلوگیری از آنرا نخواهد داشت

و بایستی جریان آب را قبل از آنکه از اندازه توانائی سد افزون شود منحرف ساخت بهمین جهت لازم دید که بموازات اجرای مقررات مزبور طرحهای دیگری از جمله مالیات بر درآمد و انتشار اوراق خزانه تنظیم و بموقع اجرا گذارده شود تا از ازدیاد تورم پولی جلوگیری بعمل آید.

بهمین دلیل طرح قانون مالیات بر درآمد از طرف وزارت دارائی تهیه و در جلسه ۷ خرداد ماه ۱۳۲۲ بمجلس تقدیم گردید. در مقدمه لایحه بوضع مالی و اقتصادی کشور اشاره شد که در اثر مبادرت عده از اشخاص باحتکار و پنهان نمودن خواروبار و اجناس مورد احتیاج عموم و همچنین استفاده های هنگفت عده از تجار مقاطعه کاران، مالکین و صاحبان مستغلات بصورت نامطلوبی درآمده بطوریکه اختلاف توانائی مالی طبقات شدیدتر شده و زندگی طبقات پائین بوضع بسیار وخیمی درآمده است، علاوه بر این بودجه دولت هم در سنوات اخیر تعادل خود را از دست داده است. از آنجا که مالیاتها مهمترین قلم درآمده دولت را تشکیل میدهد اصلاح آن را مقدم بر هر اقدامی دانسته و بهمین جهت طرح جدید مالیاتی تنظیم گردیده است. قبل از این که وارد بحث در اطراف چگونگی لایحه مزبور شویم لازمست توضیح داده شود که در تنظیم قوانین مالیاتی نظرات مختلفی حکومت میکند، زمانی تهیه پول جهت مصارف عمومی و اجرای نقشه های عمرانی تنها مورد توجه است در اینصورت وضع اقتصاد و نظم اجتماع موجود خسارج از حدود تاثیر قانون مالیات بر درآمد بوضع خود باقی خواهد ماند در این مورد میگوئیم که تنها محرك در تنظیم قانون مزبور تهیه پول جهت خزانه کشور میباشد. اما وقتی دیگر علاوه بر منظور فوق مسائل اجتماعی و اقتصادی هم مورد توجه واقع میشوند مثلاً هر گاه توسعه کار و حمایت از طبقه ای که از طریق کار امرار معاش مینمایند مورد توجه دولت باشد در اینصورت در موقع تنظیم قانون برای درآمدهائی که منحصرأ از محل کار عاید میشود مزیتی نسبت به سایر درآمدها در نظر گرفته میشود به این طریق که تمامی یا حداقل قسمتی از آن از پرداخت مالیات معاف میشود و یا آنکه نرخ مالیاتی این قبیل درآمدها بدرجات کمتر از نرخهای است که نسبت بدرآمدهای ناشی از بکار افتادن

سرمایه اعمال میگردد، و با آنکه نزدیک نمودن درآمد طبقات بیکدیگر مورد توجه دولت است در اینصورت بدرآمدهای کم تا آن حد که بمصرف ضروریات زندگی صاحبان درآمد میرسد اصولاً مالیاتی تعلق نمیگیرد درآمدهای متوسط بنرخهای کم و در عوض درآمدهای زیاد مشمول نرخهای سنگین میشوند باین ترتیب سعی میشود که از تمرکز درآمد و ثروت در دست عده معدودی جلوگیری شود و با آنکه ازدیاد جمعیت و تشویق مردم به زناشویی مورد توجه دولت است در اینصورت اشخاص مجرد با داشتن درآمد یکسان مالیات بیشتری نسبت به شخص متأهل میپردازند. طرح جدید از جهاتی با مقررات سابق فرق داشت که بعضی از آن ذیلاً از نظر خواننده میگذرد.

۱ - طبق مقرراتی که تا آن تاریخ اجرا میشد برای هر نوع درآمد قانون خاصی وجود داشت از جمله قانون صدی سه در مورد درآمدهای کشاورزی و در دفاع از آن چنین استدلال میشد که:

الف - چون این مالیات بتدریج و در موقع فروش محصول دریافت میشود پرداخت کننده احساس فشار کمتری مینماید تا وقتی که موظف باشد تمامی مالیات خود را دفعه واحد بپردازد.

ب - در نتیجه اجرای قانون صدی سه بقایای مالیاتی بوجود نمیآید تا تسویه آن مستلزم اقدامات دامنهداری از طرف وزارت دارائی باشد.

ج - میزبانی املاک مزروعی محتاج بوجود دستگاه فنی و مجهز و داشتن اعتبار زیاد میباشد بعلاوه سالها وقت لازم است که بگذرد میزبانی در سراسر کشور بعمل آید در صورتیکه قانون صدی سه بهیچیک از عوامل مزبور احتیاج ندارد.

با توجه بمراتب مذکور ملاحظه میشود که منظور از برقراری این نوع مالیات منحصر آ تضمین محل درآمد مستمری برای خزانه دولت بوده بدون در نظر گرفتن اینکه چه کس پرداخت کننده آنست.

نقص عمده قانون مزبور عبارت از این بود که مالکین املاک مزروعی یعنی صاحبان درآمد مالیاتی نمیپرداختند و طبقه مصرف کننده تحمل این فشار را مینمود.

و محسنانی که دربالا برای آن ذکر شد نمیتوانست جبران این نقص عمده را بنمایند. درمورد درآمد مستغلات هم قانون مخصوصی وجودداشت و مالیات بشرخ ۰.۸/ وصول میشد و دربارہ آن سابقاً توضیح کافی داده شده، در مورد سایر درآمدها هم قانون مالیات بر درآمد سال ۱۳۱۷ حکمفرما بود. گرچه نرخهای مندرج در قانون مزبور تصاعدی بود و تا صدی بیست میرسید ولی نرخهای مزبور متناسب با وضع اقتصادی روز و احتیاجات مالی دولت نبود.

طرح جدید ناظر به همه نوع درآمد بود و در مورد همه نرخ واحدی اعمال میگردد بدین حد اکثر تا صدی هشتاد میرسید ولی هیچگاه نرخهای مذکور در طرح نسبت بدرآمدها اعمال نمیشد زیرا از درآمد هر یک از مودیان مبالغی بنام معافیت شخصی و عیال و اولاد کسر میشود و در واقع میزان درآمد پائین میآید و مشمول نرخ کمتری میشد و باین ترتیب درآمدهای کم پس از کسر این قبیل معافیتها مالیات جزئی میپرداختند و در عوض صاحبان درآمدهای هنگفت بایر داخت مالیاتهای زیاد سهم بیشتری از مخارج عمومی کشور را میپرداختند، علاوه بر این منظور معافیت عیال و اولاد مزیتی بود که برای اشخاص متأهل نسبت باشخاص مجرد قائل شده بود.

۲ - در طرح جدید کارمندان دولت که تا آن تاریخ مشمول مالیات بودند از پرداخت آن معاف شده بودند. گرچه این معافیت تأثیر کلی در وضع معیشتی آنها نداشت و فاصله اشل حقوق و شاخص هزینه زندگی دائماً زیادتر میشد معیناً معافیت مزبور مختصر کمکی در این موقع بحرانی محسوب میشد در مورد حقوق بگیران موسسات خصوصی در نظر گرفته شده بود که ۰.۱۰/ از درآمد آنان اصولاً از پرداخت مالیات معاف باشد و باین ترتیب امتیازی برای این نوع درآمد نسبت بسایر درآمدها منظور شده بود.

۳ - کشاورزان که اکثریت اهالی کشور را تشکیل داده و با درآمد خود از طریق کار کشاورزی بزحمت قادر به تهیه مایحتاج ضروری زندگی بودند بموجب این طرح مالیاتی نمیپرداختند.

۴ - نظر باینکه حجم اسکناس در جریان از واقعه شهریور ۱۳۲۰ بیعد دائماً افزایش یافته و بحدی رسیده بود که بیش از حد لزوم برای گردش چرخهای اقتصادی بود دیگر پول جنبه بیطرفی خود را در تعیین قیمت ها از دست داده و در ردیف عوامل دیگر چون عرضه و تقاضا در آمده و در تعیین قیمت ها موثر شده بود باین ترتیب که با افزایش حجم آن قیمت ها هم بالا میرفت و لازم بود که با این پدیده مبارزه شود یعنی تدابیری اتخاذ گردد تا اضافه اسکناس از جریان خارج و مجدداً وضع پول بصورت سالم در آید بهمین جهت در طرح جدید در نظر گرفته شده بود که سود سپرده اشخاص در بانک و سود سهام دولتی و همچنین وجوهی که بابت بیمه عمر پرداخت میشود مالیاتی نپردازد تا بدینوسیله مردم تشویق به پس انداز و خرید سهام دولتی و غیره شود و از میزان پول در دست آنان کاسته شود.

۵ - بمنظور مبارزه بابیکاری و کوشش در بالا رفتن در آمد ملی و تشویق بامر سرمایه گذاری در مؤسسات تولیدی و جلوگیری از جمع شدن پول مازاد بر احتیاج در دست اشخاص که صرف آن بامور غیر ضروری و ترفنی موجب ترقی قیمت ها میشود در قانون پیش بینی شده بود که کلیه وجوه در راه بهبود وضع تولید و توسعه کارخانه ها و همچنین تا میزان ۲۵٪ از درآمدهای کشاورزی که صرف بهبود وضع املاک میگردد از پرداخت مالیات معاف باشد.

۶ - در آمد مستغلات اجاری که مالیات آنرا بقرارداد ۸٪ تاکنون شهرداری دریافت مینمود بموجب این طرح در ردیف سایر درآمدها محسوب و مالیات آن بنرخ تصاعدی بوزارت دارائی پرداخت میشود ضمناً چون از این بابت و سایر عوارض وجهی دیگر عاید شهرداری نمیشد در نظر گرفته شد که صدی ده علاوه بر اصل مالیات از هر مودی دریافت و بشهرداری پرداخت شود، بعلاوه چون تمامی مبلغ اجاره عاید مالک نمیشود بلکه مقداری از آن صرف تعمیر و هزینه های متفرقه دیگر میگردد پیش بینی شده بود که ۱۵٪ از در آمد از پرداخت مالیات معاف گردد.

در مقررات اجرایی هم تغییراتی داده شده بود که موضع بحث در شماره بعد خواهد بود.